© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

РТ–2018/2019 гг. Этап I

Тэматычнае кансультаванне па беларускай мове

Варыянт 2

Заданне. Адказ	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
А1. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць з вялікай літары: 1) возера (***С***)***віцязь***; 2) карэнны (***П***)***алачанін***; 3) птушка (***Г***)***рак***; 4) песня ***«***(***К***)***упалінка»***; 5) кветка (***Р***)***ужа***. **Адказ:** 1,4	1) *возера* ***Свіцязь*** → назоўнік, які абазначае геаграфічную назву, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 2) *карэнны* ***палачанін*** → назоўнік, які ўказвае на месца пражывання, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 3) *птушка* ***грак*** → назоўнік, які абазначае назву птушкі, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 4) *песня* ***«Купалінка»*** → назоўнік, які абазначае назву музычнага твора, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 5) *кветка* ***ружа*** → назоўнік, які абазначае назву расліны, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Агульныя і ўласныя назоўнікі	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 18, 27
А2. Адзначце словы (формы слоў), у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***а***: 1) н_ванароджаны; 2) падагр_ваць; 3) орд_р; 4) др_жаць; 5) ж_луды. **Адказ:** 2,3,5	1) *н**о**ванаро́джаны* → націск падае не на першы склад другой часткі складанага слова, таму ў першай яго частцы пішацца літара ***о***; 2) *падагр**а**ва́ць* → спрадвечна беларускае слова, у якім не пад націскам гук [***э***] пераходзіць у гук [***а***], што і перадаецца на пісьме: *падагрэ́ць – падагр**а**ва́ць*; 3) *о́рд**а**р* → запазычанае слова, якое з'яўляецца агульнай назвай і ў якім канцавое спалучэнне -***эр*** не пад націскам перадаецца ў беларускай мове як -***ар***; 4) *др**ы**жа́ць* → спрадвечна беларускае слова, у	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***о***, ***э***, ***а***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 34. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

УВАГА!

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	якім націскны склад **ро** чаргуецца з ненаціскным **ры**: *др**о́**гкі – др**ы**жа́ць*; 5) ***жалуды́*** → спрадвечна беларускае слова, у якім не пад націскам гук [**о**] пераходзіць у гук [**а**], што і перадаецца на пісьме: *ж**о́**луд – ж**а**луды́*		вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 26
А3. Адзначце словы (прыклады), у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***я***: 1) жыцц_любства; 2) бал_рына; 3) дроб_зь; 4) в_сялосць; 5) б_з хлеба. **Адказ:** 1,3	1) *жыцц**я**лю́бства* → складанае слова, у якім пішацца злучальная літара ***я***, бо націск падае на першы склад другой яго часткі; 2) *бал**е**ры́на* → запазычанае слова, у якім пішацца літара ***е*** незалежна ад месца націску; 3) *дро́б**я**зь* → спрадвечна беларускае слова, у суфіксе якога незалежна ад месца націску пішацца літара ***я***; 4) *в**е**сяло́сць* → спрадвечна беларускае слова, у якім не ў першым пераднаціскным складзе пішацца літара ***е***; 5) *б**е**з хле́ба* → прыназоўнік ***без*** заўсёды пішацца з літарай ***е***	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***е***, ***ё***, ***я***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 35. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 26
А4. Адзначце словы (прыклады) з правільным напісаннем падкрэсленых літар: 1) кансілі**у**м; 2) кантрольна-**ў**ліковы; 3) са**у**на; 4) чаро**ў**ны; 5) вуліца **Ў**ральская. **Адказ:** 1,2,4	1) *кансілі**ум*** → у запазычаным слове, якое заканчваецца на **-*ум***, пішацца літара ***у*** (складовае); 2) *кантрольна-**ў**ліковы* → пасля злучка, які не з'яўляецца знакам прыпынку, пішацца літара ***ў*** (нескладовае), бо папярэдняе слова заканчваецца на галосны; 3) *са́**ў**на* → пасля галоснага ў сярэдзіне запазычанага слова не пад націскам пішацца літара ***ў*** (нескладовае); 4) *чаро**ў**ны* → слова, у якім адбылося чаргаванне зычных гукаў [**в**] і [**ў**]: *чара**в**аць – чаро**ў**ны*; 5) *вуліца **У**ральская* → у пачатку ўласнай назвы пішацца літара ***У*** (складовае) і пасля	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс ***у–ў***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 8. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	галоснага		
А5. Адзначце правільна напісаныя словы: 1) светлы; 2) медальён; 3) агеньчык; 4) стэпь; 5) чагосці. **Адказ:** 1,2,3	1) *светлы* → пасля [**с’**] перад мяккім зычным [**в’**] *мяккі знак* не пішацца; 2) *медаль**ё**н* → пасля зычнага [**л’**] перад літарай **ё**, якая абазначае два гукі [**йо**], у запазычаным слове пішацца *раздзяляльны* **ь**; 3) *аген**ь**чык* → у назоўніку, утваральная аснова якога заканчваецца на **-нь** (*агонь*), перад памяншальна-ласкальным суфіксам **-чык-** пішацца *мяккі знак*; 4) *стэп* → пасля губнога зычнага гука [**п**] *мяккі знак* не пішацца; 5) *чаго**сьці*** → у постфіксе **-сьці** пішацца *мяккі знак*	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс мяккага знака і апострафа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 5, 6. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17
А6. Адзначце правільна напісаныя словы (формы слоў): 1) спіралью; 2) сугучча; 3) классіка; 4) зацверджанныя; 5) рассакрэціць. **Адказ:** 2,5	1) *спіра**ллю*** → у назоўніку 3-га скланення ў форме творнага склону адзіночнага ліку падаўжэнне зычнага гука [**л’**] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (**лл**); 2) *сугу**чча*** → падаўжэнне зычнага гука [**ч**] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (**чч**); 3) *кла**с**іка* → у слове іншамоўнага паходжання падаўжэнне зычных гукаў не адбываецца і пішацца адна літара **с**; 4) *зацверджа**н**ыя* → у суфіксе **-ан-** дзеепрыметніка пішацца адна літара **н**; 5) *ра**сс**акрэціць* → спалучэнне аднолькавых зычных гукаў на стыку прыстаўкі і кораня перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (**сс**)	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Падоўжаныя зычныя, іх правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 9. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 19. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 29
А7. Адзначце правільна напісаныя словы: 1) міласэрны; 2) хрышчоны; 3) постны; 4) перавошчык;	1) *міласэ**рны*** → гістарычнае спалучэнне зычных гукаў [**рдн**] вымаўляецца як [**рн**], што і перадаецца на пісьме; 2) *хры**шч**оны* → спалучэнне зычных гукаў [**с’ц’**] на канцы кораня слова чаргуецца з [**шч**], што	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Зычныя гукі. Іх	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА,

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
5) маладзьбіт. **Адказ:** 1,2	і перадаецца на пісьме: *хры**сц**іць* – *хры**шч**оны*; 3) *по**сн**ы* → гістарычнае спалучэнне зычных гукаў [***стн***] вымаўляецца як [***сн***], што і перадаецца на пісьме; 4) *перавозчык* → прыпадабненне свісцячага зычнага гука [***з***] пры вымаўленні да шыпячага зычнага [***ч***] на пісьме не перадаецца; вымаўляем: [*п’эраво**шчы**к*]; правяраем: *перавоз**і**ць*; пішам: *перавоз**ч**ык*; 5) *мала**ць**біт* → азванчэнне зычнага гука [***ц’***] пры вымаўленні перад звонкім [***б’***] на пісьме не перадаецца; вымаўляем: [*мала**дз’**б’іт*]; правяраем: *мала**ц**іць*; пішам: *мала**ць**біт*	вымаўленне і правапіс. Вымаўленне і правапіс спалучэнняў зычных	2014; §§ 1, 2. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15,16
А8. Адзначце словы (формы слоў), у якіх выдзелены ***канчатак***: 1) позн***а***; 2) віта***юся***; 3) паклікал***а***; 4) пабудава***ўшы***; 5) прыгаж***осць***. **Адказ:** 2,3	1) *позн**а*** → у прыслоўі выдзелены суфікс; прыслоўе – нязменная часціна мовы і не мае канчатка; 2) *віт**аю**ся* → у зваротным дзеяслове ў форме 1-й асобы адзіночнага ліку выдзелены канчатак (параўнайце: *віт**аеш**ся*, *віт**аем**ся*); ***-ся*** – постфікс; 3) *паклікал**а*** → у дзеяслове прошлага часу адзіночнага ліку жаночага роду выдзелены канчатак (параўнайце: *паклікал**і***); 4) *пабудава**ўшы*** → у дзеепрыслоўі выдзелены суфікс; дзеепрыслоўе – нязменная форма дзеяслова і не мае канчатка; 5) *прыгаж**осць*** → у назоўніку 3-га скланення ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку выдзелены суфікс (параўнайце: *прыгажосц**і***, *прыгажосц**ю***)	Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія. Культура маўлення. Марфемы як структурна значымыя часткі слова	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 24–27. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 64, 65. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 18, 24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25, 37, 38, 40, 43
А9. Адзначце словы, якія трэба пісаць праз злучок: 1) (форма) змяненне; 2) (тэхнік) механік;	1) *формазмяненне* → складаны назоўнік, утвораны шляхам спалучэння дзвюх асноў ***форм-*** і ***змяненн-*** з дапамогай злучальнай	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення.	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
3) (паў) Оршы; 4) (кілават) гадзі́на; 5) (аква) аэробіка. **Адказ:** 2,3,4	літары ***а***, пішацца разам; 2) *тэхнік-механік* → складаны назоўнік, утвораны ад двух самастойных слоў ***тэхнік*** і ***механік*** без злучальнай літары, пішацца праз злучок; 3) *паў-Оршы* → частка ***паў-*** з уласным назоўнікам пішацца праз злучок; 4) *кілават-гадзі́на* → складаны назоўнік са значэннем цэласнай адзінкі вымярэння пішацца праз злучок; 5) *аквааэробіка* → складаны назоўнік з першай іншамоўнай часткай ***аква-*** пішацца разам	Складаныя назоўнікі, іх утварэнне і правапіс	беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 27. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А10. Адзначце прыклады, у якіх ад выдзеленых лічэбнікаў правільна ўтворана форма давальнага склону: 1) ***дзве*** – двум; 2) ***сто пяць*** – ста пяці; 3) ***паўтара*** – паўтарам; 4) ***трое*** – траім; 5) ***пяцьдзясят*** – пяцідзесяці. **Адказ:** 2,4,5	1) ***дзве*** – *дзвюм* → колькасны лічэбнік ***дзве*** ў форме давальнага склону мае канчатак ***-юм***; 2) ***сто пяць*** – *ста пяці* → у састаўным колькасным лічэбніку, які абазначае цэлы лік, пры скланенні змяняюцца абодва словы: лічэбнік ***сто*** ў давальным склоне мае форму *ст**а***, лічэбнік ***пяць*** змяняецца як назоўнік трэцяга скланення з асновай на мяккі зычны гук (*пяц**і** – радасц**і***); 3) ***паўтара*** – *паўтара* → колькасны дробавы лічэбнік, які ва ўсіх склонах мае толькі адну форму – ***паўтара***; 4) ***трое*** – *траім* → колькасны зборны лічэбнік скланяецца як прыметнік множнага ліку (*тра**ім** – сін**ім***); 5) ***пяцьдзясят*** – *пяцідзесяці* → у складаным колькасным лічэбніку абедзве часткі змяняюцца як назоўнікі трэцяга скланення з асновай на мяккі зычны гук (*пяц**і**дзесяц**і** – вернасц**і***)	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне і правапіс колькасных лічэбнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46, 48, 49. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 34

УА РІКВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А11. Адзначце словы, якія пішуцца разам: 1) (фота) дакументальны; 2) (залата) струнны; 3) (бясконца) доўгі; 4) (двух) кілаграмовы; 5) (акцёрска) рэжысёрскі. **Адказ:** 1,2,4	1) *фотадакументальны →* складаны прыметнік з першай іншамоўнай часткай ***фота-*** пішацца разам; 2) *залатаструнны →* складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***залатыя струны***), пішацца разам; 3) *бясконца доўгі →* прыслоўе і прыметнік, якія захоўваюць сваю лексічную самастойнасць (***доўгі бясконца***), пішуцца асобна; 4) *двухкілаграмовы →* складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***два кілаграмы***), пішацца разам; 5) *акцёрска-рэжысёрскі →* складаны прыметнік, утвораны ад двух раўназначных слоў (***акцёрскі*** і ***рэжысёрскі***), пішацца праз злучок	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс складаных прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 41. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А12. Адзначце прыклады, у якіх выдзелены дзеясловў правільна запісаны ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга ці будучага простага часу: 1) ***прымусіць*** – прымусіш; 2) ***апранацца*** – апранешся; 3) ***нашаптаць*** – нашэпчаш; 4) ***запячы*** – запячэш; 5) ***узважыць*** – узважваеш. **Адказ:** 1,3,4	1) ***прымусіць*** – *прымусіш →* дзеяслоў II спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на мяккі зычны гук мае канчатак ***-іш***; 2) ***апранацца*** – *апранаешся →* зваротны дзеяслоў I спражэння незакончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга часу пасля асновы на мяккі зычны гук (*апрана[й̆э]шся*) мае канчатак ***-еш-***; ***-ся*** *– постфікс*; 3) ***нашаптаць*** – *нашэ́пчаш →* дзеяслоў I спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук мае не пад націскам канчатак ***-аш***; 4) ***запячы*** – *запячэ́ш →* дзеяслоў I спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук мае пад націскам канчатак ***-э́ш***; 5) ***узважыць*** – *узважыш →* дзеяслоў	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Трыванне дзеяслова. Утварэнне дзеясловаў закончанага і незакончанага трыванняў. Канчаткі дзеясловаў I і II спражэнняў, іх правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 8. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 61, 65. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; практ. 320; § 38

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	II спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук мае канчатак **-ыш**		
А13. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам: 1) ісці (***па***) ***малу***; 2) удаўся (***на***) ***славу***; 3) працавалі (***ў***) ***чацвярых***; 4) (***па***) ***гаспадарску*** даглядаць; 5) (***што***) ***ноч*** асвятляць. **Адказ:** 1,3,5	1) *ісці* ***памалу*** → прыслоўе, утворанае ад прыметніка ***малы*** пры дапамозе прыстаўкі ***па-*** і суфікса ***-у***, пішацца разам; 2) *удаўся* ***на славу*** → блізкае да прыслоўя па значэнні і функцыі спалучэнне назоўніка з прыназоўнікам пішацца асобна; 3) *працавалі* ***ўчацвярых*** → прыслоўе, утворанае ад зборнага лічэбніка ***чацвёра*** пры дапамозе прыстаўкі ***у-*** (***ў-***) і суфікса ***-ых***, пішацца разам; 4) ***па-гаспадарску*** *даглядаць* → прыслоўе, якое мае прыстаўку ***па-*** і заканчваецца на ***-ску***, пішацца праз злучок; 5) ***штоноч*** *асвятляць* → прыслоўе з першай часткай ***што-*** пішацца разам	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 27–30. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 19, 43; практ. 344
А14. Адзначце прыклады, у якіх часціцу ***не*** з выдзеленымі словамі трэба пісаць асобна: 1) (***не***) ***накапа́лі*** бульбы; 2) (***не***) ***супынная*** плынь; 3) (***не***) ***наведаны*** музей; 4) ***(не) перадаўшы*** просьбы; 5) метады (***не***) ***апрабаваны***. **Адказ:** 1,4,5	1) ***не накапа́лі*** *бульбы* → ***не*** з дзеясловам пішацца асобна; 2) ***несупынная*** *плынь* → ***не-*** – прыстаўка, без якой слова ***несупынная*** не ўжываецца; 3) ***ненаведаны*** *музей* → ***не*** з поўным дзеепрыметнікам, пры якім няма залежных слоў, пішацца разам; 4) ***не перадаўшы*** *просьбы* → ***не*** з дзеепрыслоўем пішацца асобна; 5) *метады* ***не апрабаваны*** → ***не*** з кароткім дзеепрыметнікам пішацца асобна; поўны дзеепрыметнік у форме множнага ліку будзе мець канчатак ***-ыя***: ***апрабаваныя***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс часціцы ***не*** з рознымі часцінамі мовы	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 42, 55. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 12, 15, 47. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 5. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

УАЦНКВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			Мінск: НІА, 2016; § 48
А15. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) ужываецца часціца ***ні***: 1) __ магу __ падзякаваць за вернасць вам, мае сябры. 2) За грошы шчасця __ купіш. 3) Увесь снежань __ сняжынкі. 4) Якіх толькі птушыных спеваў __ пачуеш у вясновым лесе! 5) Што б там __ гаварылі, паэты часцей у вёсках нараджаюцца. **Адказ:** 3,5	1) ***Не** магу **не** падзякаваць за вернасць вам, мае сябры.* → часціца ***не*** ўжываецца пры кожнай частцы састаўнога дзеяслоўнага выказніка і надае сказу сцвярджальны сэнс; 2) *За грошы шчасця **не** купіш.* → для надання адмоўнага значэння сказу пры дзеяслове-выказніку ўжываецца часціца ***не***; 3) *Увесь снежань **ні** сняжынкі.* → для надання адмоўнага значэння сказу без дзейніка ўжываецца часціца ***ні***, якая стаіць пры дапаўненні – назоўніку ***сняжынкі*** ў форме роднага склону; 4) *Якіх толькі птушыных спеваў **не** пачуеш у вясновым лесе!* → для надання сцвярджэння сказу пытальна-клічнага тыпу ўжываецца часціца ***не***; 5) *Што б там **ні** гаварылі, паэты часцей у вёсках нараджаюцца.* → у даданай частцы складаназалежнага сказа для ўзмацнення сцвярджэння ўжываецца часціца ***ні***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Часціцы ***не*** і ***ні***, іх ужыванне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 46. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 47
А16. Адзначце словазлучэнні (спалучэнні слоў), якія адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы: 1) наведваць у свя́ты; 2) збегаць за малаком; 3) віднеліся карэнні; 4) дзівіцца з суседкі; 5) прыгожая подпіс. **Адказ:** 1,4	1) *наведваць у свя́ты* → характэрнае для беларускай мовы словазлучэнне; 2) *збегаць па малако* → дзеяслоў руху ***збегаць*** мае мэтавае значэнне і спалучаецца з назоўнікам у форме вінавальнага склону з прыназоўнікам ***па***; 3) *віднелася карэнне* → зборны назоўнік ***карэнне*** мае толькі форму адзіночнага ліку, і ў гэтай жа граматычнай форме да яго дапасуецца дзеяслоў ***віднелася***; 4) *дзівіцца з суседкі* → дзеяслоў ***дзівіцца*** патрабуе ад назоўніка формы роднага склону з прыназоўнікам ***з***; 5) *прыгожы подпіс* → назоўнік ***подпіс*** у беларускай мове адносіцца да мужчынскага роду, і ў гэтай жа граматычнай форме да яго дапасуецца прыметнік	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асаблівасці кіравання і дапасавання ў беларускай мове	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015;练практ. 96. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 8; практ. 55. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 9; С. 242–244

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А17. Адзначце сказы, у якіх правільна вызначаны ***выказнік***: 1) Верасень у апошнія гады ***<u>цёплы</u>***, ***<u>сухі</u>***. 2) Калега запрасіла ***<u>наведаць</u>*** мастацкі музей. 3) Без працы, ***<u>зразумела</u>***, і ні туды і ні сюды. 4) Я ***<u>буду</u>*** займацца ў гуртку юных тэхнікаў. 5) Сакавітыя, з мядовым пахам суніцы так і ***<u>просяцца</u>*** ў рот. **Адказ:** 1,5	1) *Верасень у апошнія гады <u>цёплы</u>, <u>сухі</u>.* → састаўны іменны выказнік, у якім дзеяслоў-звязка адсутнічае (нулявая звязка); іменная частка выражана прыметнікамі ***цёплы*** і ***сухі*** (*верасень які ён ёсць?*); 2) *Калега запрасіла <u>наведаць</u> мастацкі музей.* → інфінітыў ***наведаць*** адносіцца да дзеяслова-выказніка ***запрасіла***, адказвае на пытанне *з якой мэтай?* і з'яўляецца акалічнасцю; 3) *Без працы, зразумела, <u>і ні туды і ні сюды</u>.* → слова ***зразумела*** – пабочнае, якое членам сказа не з'яўляецца; выказнік у сказе выражаны фразеалагізмам; 4) *Я <u>буду займацца</u> ў гуртку юных тэхнікаў.* → выказнік ***буду займацца*** мае складаную форму будучага часу; 5) *Сакавітыя, з мядовым пахам суніцы так і <u>просяцца</u> ў рот.* → выказнік ***просяцца*** выражаны дзеясловам	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Выказнік і спосабы яго выражэння	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 13. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 29, 54, 56, 64. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 3. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 17–19, 25, 44. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 11
А18. Адзначце аднасастаўныя сказы: 1) Рэшткі вулканаў адшукалі пад Брагінам. 2) Ляці, бялюткі снег зімы, на дрэвы чорныя і на дамы. 3) Песні ў нас сардэчныя, шчырыя. 4) Без ветру і дуб не шуміць. 5) У жніўні надоўга задажджыла. **Адказ:** 1,2,5	1) *Рэшткі вулканаў <u>адшукалі</u> пад Брагінам.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік ***адшукалі*** выражаны дзеясловам у форме прошлага часу множнага ліку; 2) *<u>Ляці</u>, бялюткі снег зімы, на дрэвы чорныя і на дамы.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма (развіты зваротак ***бялюткі снег зімы*** членам сказа не з'яўляецца); выказнік ***ляці*** выражаны дзеясловам загаднага ладу ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку; 3) *<u>Песні</u> ў нас <u>сардэчныя</u>, <u>шчырыя</u>.* → двухсастаўны сказ: дзейнік ***песні*** выражаны	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Двухсастаўныя сказы. Аднасастаўныя сказы, іх будова	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 15–19, 27–31. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 11

УА "РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	назоўнікам у форме назоўнага склону; у састаўным іменным выказніку дзеяслоў-звязка адсутнічае (нулявая звязка), іменная частка выражана прыметнікамі ***сардэчныя***, ***шчырыя***; 4) *Без ветру і дуб не шуміць.* → двухсастаўны сказ: дзейнік ***дуб*** выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; выказнік ***не шуміць*** – дзеясловам у форме 3-й асобы адзіночнага ліку; 5) *У жніўні надоўга задажджыла.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік ***задажджыла*** выражаны безасабовым дзеясловам		
А19. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску ***абавязкова*** ставіцца працяжнік: 1) Наша новая лазня __ хоць ваўкоў ганяй. 2) Беларусь __ мая маці і мова, паветра і хлеб. 3) Дуброва __ не дуброва, калі ў ёй птушкі не шчабечуць. 4) Восеньскі бярозавы лісток __ нібы залатая манетка. 5) Калядная ёлка, безумоўна, __ самы важны святочны атрыбут. **Адказ:** 1,2	1) *Наша новая лазня* **–** *хоць ваўкоў ганяй.* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным фразеалагізмам, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 2) *Беларусь* **–** *мая маці і мова, паветра і хлеб.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 3) *Дуброва не дуброва, калі ў ёй птушкі не шчабечуць.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ёсць адмоўная часціца ***не***, таму працяжнік ***не ставіцца***; 4) *Восеньскі бярозавы лісток нібы залатая манетка.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ёсць параўнальны злучнік ***нібы***, таму працяжнік ***не ставіцца***; 5) *Калядная ёлка, безумоўна, самы важны святочны атрыбут.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, стаіць пабочнае слова ***безумоўна***, таму працяжнік ***не***	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 13. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 12. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 21

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	ставіцца		
А20. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць коску: 1) Апранулі вербы доўгія__ зялёныя сарафаны і любуюцца сабою ў жамчужна-блакітнай вадзе. 2) Былое, сучаснае__ ды наступнае цесна пераплецены, няма паміж імі дакладнай мяжы. 3) Музей беларускага кнігадрукавання, Сафійскі сабор, геаграфічны цэнтр Еўропы__ ўсё гэта мой родны Полацк. 4) Спрадвечныя дубы вабяць спакоем__ і сілай, і вышынёй. 5) Не гарачым летам__ а лагоднай восенню люблю я адпачываць на моры. **Адказ:** 4,5	1) *Апранулі вербы доўгія зялёныя сарафаны і любуюцца сабою ў жамчужна-блакітнай вадзе.* → паміж неаднароднымі азначэннямі, выражанымі якаснымі прыметнікамі ***доўгія*** і ***зялёныя***, якія характарызуюць прадмет з розных бакоў, коска не ставіцца; 2) *Былое, сучаснае ды наступнае цесна пераплецены, няма паміж імі дакладнай мяжы.* → паміж аднароднымі дзейнікамі, звязанымі пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка ***ды*** (=***і***), коска не ставіцца; 3) *Музей беларускага кнігадрукавання, Сафійскі сабор, геаграфічны цэнтр Еўропы* **–** *усё гэта мой родны Полацк.* → функцыю абагульняльнага слова выконвае словазлучэнне ***усё гэта***, перад якім пасля аднародных дзейнікаў ***Музей беларускага кнігадрукавання***, ***Сафійскі сабор***, ***цэнтр*** ставіцца працяжнік; 4) *Спрадвечныя дубы вабяць спакоем****,*** *і сілай, і вышынёй.* → коскамі раздзяляюцца аднародныя дапаўненні, звязаныя паўторным спалучальным злучнікам ***і***; 5) *Не гарачым летам****,*** *а лагоднай восенню люблю я адпачываць на моры.* → паміж аднароднымі акалічнасцямі, звязанымі пры дапамозе супраціўнага злучніка, ставіцца коска	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры аднародных членах сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; §§ 19, 20. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 37–41. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 12; практ. 99, 100, 104
А21. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) У вуснай паэтычнай творчасці беларусаў ліпа падаецца__ як сімвал дабрабыту і жаноцкасці. 2) Калі пад страхой спрасонку ціўкнуў верабей, на яго «ціўк»__ як бач__ адклікнуўся малады певень. 3) На зямлі гаспадарыла залаціста-жоўтая__	1) *У вуснай паэтычнай творчасці беларусаў ліпа падаецца як сімвал дабрабыту і жаноцкасці.* → не аддзяляецца коскай зварот ***як сімвал дабрабыту і жаноцкасці***, які мае значэнне 'ў якасці' (*ліпа* і ёсць *сімвал дабрабыту і жаноцкасці*); 2) *Калі пад страхой спрасонку ціўкнуў верабей, на яго «ціўк» як бач адклікнуўся*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 52, 53. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
быццам бурштын__ восень. 4) Нібы дзеці__ плачуць у небе гусі, доўга будуць крыкі іх чуваць, над лясамі роднай Беларусі зноў дажджы грыбныя шалясцяць. 5) Мова родная, ты кожным сваім словам саграваеш ласкава__ што сонейка. **Адказ:** 3,4,5	*малады певень.* → не выдзяляецца коскамі фразеалагізм ***як бач***; 3) *На зямлі гаспадарыла залацíста-жоўтая**,** быццам бурштын**,** восень.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***быццам бурштын***; ***быццам*** – параўнальны злучнік; 4) *Нібы дзеці**,** плачуць у небе гусі, доўга будуць крыкі іх чуваць, над лясамі роднай Беларусі зноў дажджы грыбныя шалясцяць.* → аддзяляецца коскай параўнальны зварот ***нібы дзеці***; ***нібы*** – параўнальны злучнік; 5) *Мова родная, ты кожным сваім словам саграваеш ласкава**,** што сонейка.* → аддзяляецца коскай параўнальны зварот ***што сонейка***; ***што*** – параўнальны злучнік		беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А22. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Люблю ў кастрычніку па маўклівай алеі прайсці__ не спяшаючыся. 2) Апрача бярозавіку__ смагу добра наталяе хлебны квас. 3) Велічна ляціць__ выцягнуўшы наперад сваю гнуткую шыю__ беласнежны лебедзь. 4) Свабодны верш__ ці інакш верлібр__ асабліва быў папулярны ў XX стагоддзі. 5) Роўненька ляжалі ў дупле__ сабраныя вавёркай__ грыбы. **Адказ:** 2,3,4	1) *Люблю ў кастрычніку па маўклівай алеі прайсці не спяшаючыся.* → коскай не аддзяляецца выражаная адзіночным дзеепрыслоўем акалічнасць ***не спяшаючыся***, якая стаіць у канцы сказа і сваім значэннем набліжаецца да прыслоўя спосабу дзеяння (адказвае на пытанне *як?*); 2) *Апрача бярозавіку**,** смагу добра наталяе хлебны квас.* → аддзяляецца коскай адасобленае дапаўненне ***Апрача бярозавіку***, выражанае назоўнікам у форме роднага склону з прыназоўнікам ***апрача***; 3) *Велічна ляціць**,** выцягнуўшы наперад сваю гнуткую шыю**,** беласнежны лебедзь.* → выдзяляецца коскамі адасобленая акалічнасць ***выцягнуўшы наперад сваю гнуткую шыю***, выражаная дзеепрыслоўным зваротам; 4) *Свабодны верш**,** ці інакш верлібр**,** асабліва быў папулярны ў XX стагоддзі.* → выдзяляецца коскамі адасоблены прыдатак ***ці інакш верлібр***, пры якім ёсць злучнік ***ці*** і які мае ўдакладняльнае значэнне;	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 7, 16. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46–50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	5) *Роўненька ляжалі ў дупле сабраныя вавёркай грыбы.* → не выдзяляецца коскамі дапасаванае азначэнне ***сабраныя вавёркай***, выражанае дзеепрыметнікавым зваротам, бо стаіць перад паяснёным назоўнікам ***грыбы*** і не мае дадатковага акалічнаснага значэння прычыны ці ўступкі		
А23. Адзначце сказы, у якіх ёсць пабочныя канструкцыі (словы, словазлучэнні, сказы), што трэба выдзеліць (аддзяліць) коскамі (коскай): 1) Натрудзіў дзяцел дзюбу, збудаваў сабе хатку і нават не паспеў у ёй абжыцца, як з'явілася кватарантка – сава-драпежніца. 2) Кніга на мой погляд на ўсе часы застанецца найвялікшым адкрыццём. 3) З адкладу вядома няма ладу. 4) На свеце шмат розных мясцін, аднак у кожнага з нас ёсць такія, з якімі мы звязаны на ўсё жыццё. 5) Новая ясёнка так у нашай мясцовасці называюць асенняе паліто была мне вельмі да твару. **Адказ:** 2,3	1) *Натрудзіў дзяцел дзюбу, збудаваў сабе хатку і нават не паспеў у ёй абжыцца, як з'явілася кватарантка – сава-драпежніца.* → пабочнай канструкцыі ў сказе няма; узмацняльная часціца ***нават*** у ролі пабочнага слова не выступае і коскамі не выдзяляецца; 2) *Кніга**,** на мой погляд**,** на ўсе часы застанецца найвялікшым адкрыццём.* → у сказе ёсць пабочнае словазлучэнне ***на мой погляд***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, не выконвае ролі члена сказа, указвае на крыніцу паведамлення і выдзяляецца коскамі; 3) *З адкладу**,** вядома**,** няма ладу.* → у сказе ёсць пабочнае слова ***вядома***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, не выконвае ролі члена сказа і ўказвае на большую ступень упэўненасці ў паведамленні, з'яўляецца пабочным і выдзяляецца коскамі; 4) *На свеце шмат розных мясцін, аднак у кожнага з нас ёсць такія, з якімі мы звязаны на ўсё жыццё.* → пабочнай канструкцыі ў сказе няма; ***аднак*** – супраціўны злучнік, які звязвае дзве сэнсавыя часткі складанага сказа з рознымі відамі сувязі частак; 5) *Новая ясёнка (так у нашай мясцовасці называюць асенняе паліто) была мне вельмі да твару.* → пабочнай канструкцыі ў сказе няма; устаўная канструкцыя ***так у***	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з пабочнымі канструкцыямі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 44. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 14

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	нашай мясцовасці называюць асенняе паліто, якая па сэнсе не звязана з асноўным зместам сказа, а падаецца як дадатковая заўвага, бярэцца ў дужкі або выдзяляецца працяжнікамі		
А24. Адзначце складаназлучаныя сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць коску: 1) Да восені 1917 года праца над «Беларускай граматыкай для школ» Браніславам Тарашкевічам была скончана__ а напярэдадні навучальнага 1918 года яе ўжо атрымалі школы. 2) Зачапіўся ветрык за галінку__ і расы́ як не было. 3) За нашай рэчкаю стаяць чатыры сценкі бору__ і з вёскі ўсім нам люба пазіраць на гэты светлы хорам. 4) Шум дажджу__ і ветру гул. 5) Няхай жыта, п'ючы расу́, падрастае__ і сіненькія васількі яго аздабляюць. **Адказ:** 1,3	1) *Да восені 1917 года праца над «Беларускай граматыкай для школ» Браніславам Тарашкевічам была скончана****,*** *а напярэдадні навучальнага 1918 года яе ўжо атрымалі школы.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з супастаўляльнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***а*** ставіцца коска; 2) *Зачапіўся ветрык за галінку* ***–*** *і расы́ як не было.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія паказваюць на хуткую змену падзей і звязаны спалучальным злучнікам ***і***, ставіцца працяжнік; 3) *За нашай рэчкаю стаяць чатыры сценкі бору****,*** *і з вёскі ўсім нам люба пазіраць на гэты светлы хорам.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад спалучальным злучнікам ***і*** ставіцца коска; 4) *Шум дажджу і ветру гул.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія з'яўляюцца назыўнымі сказамі, перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца; 5) *Няхай жыта, п'ючы расу́, падрастае і сіненькія васількі яго аздабляюць.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца, бо ў першай частцы ёсць агульная для абедзвюх частак часціца ***няхай***	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 6–11. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 16
А25. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) ***не трэба*** ставіць знак (знакі) прыпынку:	1) *Стажком здавалася елка****,*** *ніжнія лапкі якой густа слаліся па зямлі.* → у складаназалежным сказе дадзеная частка,	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення.	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
1) Стажком здавалася елка__ ніжнія лапкі якой густа слаліся па зямлі. 2) Снег__ які ішоў з самага ранку__ зрабіў казачнымі вясковыя сады. 3) Некалі народ заўважыў, што__ калі люты марозны, то лета будзе гарачае. 4) У 1914 годзе Канстанцыя Буйло выдала свой дэбютны зборнік «Курганная кветка», які быў адрэдагаваны Янкам Купалам__ і які аформіў Язэп Драздовіч. 5) Дзе сасна расце высокая па-над рэчкай гаманліваю__ бусел радуе нас клёкатам, прыляцеўшы з далёкага выраю. **Адказ:** 3,4	што стаіць пасля галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова ***якой***, аддзяляецца коскай; 2) *Снег**,** які ішоў з самага ранку**,** зрабіў казачнымі вясковыя сады.* → у складаназалежным сказе даданая частка, што стаіць у сярэдзіне галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова ***які***, выдзяляецца коскамі; 3) *Некалі народ заўважыў, што калі люты марозны, то лета будзе гарачае.* → складаназалежны сказ з дзвюма даданымі часткамі, дзе паміж падпарадкавальнымі злучнікамі ***што*** і ***калі***, якія стаяць побач, коску ставіць ***не трэба***, бо ёсць другая частка ***то*** парнага злучніка ***калі – то***; 4) *У 1914 годзе Канстанцыя Буйло выдала свой дэбютны зборнік «Курганная кветка», які быў адрэдагаваны Янкам Купалам і які аформіў Язэп Драздовіч.* → складаназалежны сказ з дзвюма даданымі часткамі, якія паясняюць у галоўнай дапаўненне ***зборнік***, адказваюць на адно і тое ж пытанне *які?* і з'яўляюцца аднароднымі; паміж аднароднымі даданымі часткамі, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам ***і***, коску ставіць ***не трэба***; 5) *Дзе сасна расце высокая па-над рэчкай гаманліваю**,** бусел радуе нас клёкатам, прыляцеўшы з далёкага выраю.* → у складаназалежным сказе даданая частка, якая стаіць перад галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова ***дзе***, аддзяляецца коскай	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназалежных сказах	беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 13–21, 23, 24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17
А26. Адзначце бяззлучнікавыя складаныя сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць двукроп'е: 1) Гардзей ледзь не адстаў ад цягніка__ на	1) *Гардзей ледзь не адстаў ад цягніка**:** на пероне прадавалі яблыкі, грушы, вішні.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення.	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
пероне прадавалі яблыкі, грушы, вішні. 2) Уважліва прыглядаюся да руплівых пчолак і разумею__ нектар яны збіраюць з самых духмяных кветак. 3) Будзе час__ будзе і квас. 4) Засвяціў у небе вячэрнім двухрогі маладзічок__ бадае рожкамі ён тонкімі хмурынку пад бачок. 5) Усім вядома__ гасцінны ў нашым краі кожны дом. **Адказ:** 1,2,5	складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў другой частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 2) *Уважліва прыглядаюся да руплівых пчолак і разумею**:** нектар яны збіраюць з самых духмяных кветак.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо другая частка дапаўняе першую, развіваючы дзеяслоў-выказнік ***разумею***; паміж часткамі можна ўставіць злучнік ***што***; 3) *Будзе час **–** будзе і квас.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо першая частка паказвае на ўмову таго, пра што гаворыцца ў другой частцы; у пачатку першай часткі можна паставіць злучнік ***калі***; 4) *Засвяціў у небе вячэрнім двухрогі маладзічок**,** бадае рожкамі ён тонкімі хмурынку пад бачок.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца коска, бо ў іх выражаюцца адносіны паслядоўнасці з'яў; паміж часткамі можна ўставіць спалучальныя злучнікі ***і***, ***ды*** (=***і***); 5) *Усім вядома**:** гасцінны ў нашым краі кожны дом.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо другая частка раскрывае, удакладняе змест першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнік ***што***	Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 26–29. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 18
А27. Адзначце сцверджанні, якія адпавядаюць складанаму сказу з рознымі відамі сувязі частак: *Сёння, прачнуўшыся раненька, Янка спяшаецца ў кузню моманту калі дзед бярэ ў рукі кувалду і калі з гнуткага жалеза пачынаюць плесціся незвычайныя ўзоры ён не жадае прапусціць.*	**I** [1]*Сёння, прачнуўшыся раненька, Янка спяшаецца ў кузню**:*** **II** [2]*моманту**,*** [3]*калі дзед бярэ ў рукі кувалду і* [4]*калі з гнуткага жалеза пачынаюць плесціся незвычайныя ўзоры**,*** [2]*ён не жадае прапусціць.* → складанаму сказу з рознымі відамі сувязі частак адпавядаюць наступныя сцверджанні:	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 31, 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа

Заданне. Адказ	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
1) у сказе пастаўлены ўсе неабходныя знакі прыпынку; 2) у сказе прапушчана двукроп’е; 3) у сказе прапушчаны тры коскі; 4) у сказе прапушчаны дзве коскі; 5) у сказе прапушчаны працяжнік. **Адказ:** 2,4	1) сцверджанне пад нумарам **2**: паміж **I** і **II** сэнсавымі часткамі ставіцца двукроп’е, бо яны звязаны бяззлучнікавай сувяззю і ў **II** частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў **I**; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 2) сцверджанне пад нумарам **4**: у **II** сэнсавай частцы аднародныя даданыя часткі **3** і **4**, якія стаяць у сярэдзіне галоўнай **2**, выдзяляюцца з двух бакоў коскамі. Паміж аднароднымі даданымі часткамі **3** і **4**, звязанымі спалучальным злучнікам ***і***, коска не ставіцца	сувязі частак	ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А28. Адзначце знак (знакі) прыпынку, які (якія) трэба паставіць на месцы пропуску ў сказе: *«Што ні кажы, брат, а трэба час ад часу акунацца ў мінулае, як у жывую ваду, – заўважыў мой субяседнік__ Толькі пры гэтай умове не забудзеш, хто ты і адкуль».* 1) коску; 2) коску і працяжнік; 3) кропку і працяжнік; 4) двукроп’е і працяжнік; 5) двукроп’е. **Адказ:** 3	*«Што ні кажы, брат, а трэба час ад часу акунацца ў мінулае, як у жывую ваду, – заўважыў мой субяседнік*. **–** *Толькі пры гэтай умове не забудзеш, хто ты і адкуль».* → сказ з простай мовай, у якім: 1) словы аўтара стаяць у сярэдзіне простай мовы, падзяляючы яе на дзве самастойныя часткі (два апавядальныя сказы); пасля слоў аўтара трэба паставіць *кропку* і *працяжнік*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з простай мовай	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 23. **Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 35, 36. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 21

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
Тэкст да заданняў А29, А30, В1–В6 (1) *Алесь ішоў высокім берагам яшчэ соннага возера.* (2) *Белы пясок каля вады быў затканы зялёнымі верасамі.* (3) *Месцамі, ахапіўшы вузлаватымі каранямі зямлю, стаялі дубы-волаты.* (4) *Магутныя і велічныя постаці іх адбіваліся ў люстра́най вадзе.* (5) *Узыходзіла сонца.* (6) ***<u>Вялікі</u>*** *пунсовы шар імкліва каціўся насустрач адзінокай ранішняй хмарцы, якая, нібы спалохаўшыся, хутка спусцілася за далягляд і застыла там у полымі ўсходу.* (7) *Малюнкі прыроды мяняліся адзін за адным.* (8) *Зусім нядаўна Алесь з захапленнем любаваўся магутнымі дубамі і* ***<u>самім</u>*** *абрывістым берагам, але нечакана дарожка, нібыта белая ручаінка, пакацілася ўніз.* (9) *І вось ужо перад вачыма раскінулася бязмежная сенажаць, якая нагадвала разасланы дыван, што зліваўся ўдалечыні з блакітным шоўкам летняга неба.* (10) *На гэтай напоўненай святлом раздольнай мясціне віднеліся асобныя купкі беланогіх бярозак, якія стаялі дзіўна, быццам дзяўчаты ў карагодзе.* (11) *У самай нізіне дарожку перабягаў невялікі ручай.* (12) *Цурчэў маленькі* ***<u>ручай</u>*** *то звонка, весела, то ледзь пачуеш яго.* (13) *А вада ў ім была такая чыстая, што круглыя каменьчыкі на дне здаваліся белымі кара́лямі.* (14) *Алесю не хацелася піць, але ён дастаў з рукзака* ***<u>кубак</u>****, зачэрпнуў вады і зрабіў адзін, другі глыток, а затым выпіў увесь кубак.* (15) *«Смачнейшай вады за тваю, ручаёк, – сказаў услых Алесь, – я ніколі ў жыцці не піў».* (16) *Хлопец выцер далонню губы, абтрос з кашулі празрыстыя кропелькі і, шчаслівы, вырашыў* ***<u>прадоўжыць</u>*** *сваё падарожжа.*			
А29. Адзначце правільнае сцверджанне ў дачыненні да тэксту: 1) тэкст публіцыстычнага стылю; 2) тэкст афіцыйнага стылю; 3) тэкст навуковага стылю; 4) тэкст гутарковага стылю; 5) тэкст мастацкага стылю. **Адказ:** 5	тэксту адпавядае сцверджанне пад нумарам **5**: тэкст ***мастацкага стылю***, таму што: 1) уяўляе сабой свабоднае, натуральна арганізаванае маўленне, якое характэрна для мастацкіх твораў розных жанраў: *раман*, *аповесць*, *апавяданне*; 2) яго галоўная асаблівасць – адзінства рэалізацыі камунікатыўнай і эстэтычнай функцый: словы не толькі перадаюць пэўны змест, але і, з'яўляючыся сродкам фарміравання мастацкіх вобразаў, уздзейнічаюць на думкі і пачуцці чытача; 3) эмацыянальнасць, вобразнасць, яркасць тэксту надаюць вобразна-выяўленчыя сродкі: эпітэты (*соннага возера*, *вузлаватымі каранямі*, *у люстра́най вадзе*, *беланогіх бярозак*); метафары (*пясок быў затканы зялёнымі верасамі*, *дарожка пакацілася*); параўнанні (*дарожка, нібыта белая ручаінка*; *стаялі дзіўна, быццам дзяўчаты ў карагодзе*); словы з памяншальна-ласкальным значэннем (*хмарцы*, *дарожка*, *ручаінка*, *купкі, бярозак*, *каменьчыкі*, *ручаёк*); сказ з простай мовай	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Функцыянальныя стылі маўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 11. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 11. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 13, 57. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	(«*Смачнейшай вады за тваю, ручаёк, – сказаў услых Алесь, – я ніколі ў жыцці не піў*».) і іншыя моўныя сродкі, характэрныя для тэкстаў мастацкага стылю		Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 10, 11, 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 4–8
А30. Адзначце сцверджанне, якое ***поўнасцю*** адпавядае слову, падкрэсленаму ў ***12-м*** сказе тэксту: 1) лексічны паўтор, які з'яўляецца ***не адзіным*** сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м; 2) лексічны паўтор, які з'яўляецца ***адзіным*** сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м; 3) сінонім, які з'яўляецца ***не адзіным*** сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м; 4) сінонім, які з'яўляецца ***адзіным*** сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м; 5) прыслоўе, якое з'яўляецца ***адзіным*** сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м. **Адказ:** 1	слову, падкрэсленаму ў ***12-м*** сказе тэксту, ***поўнасцю*** адпавядае сцверджанне пад нумарам **1**: 1) сродкам сувязі 12-га сказа з 11-м з'яўляецца лексічны паўтор ***ручай***; лексічны паўтор ***ручай*** не адзіны сродак сувязі: сродкамі сувязі 12-га сказа з 11-м з'яўляюцца таксама сінонім ***маленькі***, аднолькавая форма часу дзеясловаў ***перабягаў, цурчэў*** (дзеясловы ўжыты ў форме прошлага часу)	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Спосабы (віды) і сродкі сувязі сказаў і частак у тэксце	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 4. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 26. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 9
В1. Знайдзіце ў ***12-м*** сказе тэксту слова, у якім ёсць гук [**ц'**]. Запішыце гэта слова так, як яно пададзена ў ***12-м*** сказе. **Адказ:** ледзь	1) *ледзь* → звонкі зычны гук [***дз'***] на канцы слова аглушаецца і вымаўляецца як глухі зычны [**ц'**]: [*л'эц'*]; 2) у слове *цурчэў* – гук [**ц**]: [***ц****урчэў*]	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Арфаэпічныя нормы: нормы беларускага літаратурнага вымаўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 1. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
В2. Утварыце і запішыце простую форму вышэйшай ступені параўнання прыметніка, падкрэсленага ў ***6-м*** сказе тэксту. **Адказ:** большы	1) *большы* → простая форма вышэйшай ступені параўнання прыметніка ***вялікі*** утвараецца пры дапамозе суфікса -***ш***-; 2) зыходны прыметнік ***вялікі*** і простая форма вышэйшай ступені параўнання ***большы*** маюць розныя асновы	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Ступені параўнання якасных прыметнікаў, іх утварэнне і ўжыванне	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 31
В3. Запішыце падкрэслены ў ***14-м*** сказе тэксту назоўнік у форме роднага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** кубка	1) *кубка* → канкрэтны назоўнік 2-га скланення мужчынскага роду з асновай на зычны гук [***к***] у форме роднага склону адзіночнага ліку мае канчатак -***а***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Назоўнікі 2-га скланення, правапіс іх склонавых канчаткаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 10, 18. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 27, 29
В4. Запішыце падкрэслены ў ***8-м*** сказе тэксту займеннік у форме назоўнага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** сам	1) *сам* → азначальны займеннік ***самім*** у форме назоўнага склону адзіночнага ліку мае нулявы канчатак	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне і правапіс займеннікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 53
В5. Ад асновы дзеяслова, падкрэсленага ў ***16-м*** сказе тэксту, утварыце поўны дзеепрыметнік і запішыце яго ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду. **Адказ:** прадоўжаны	1) ад асновы неазначальнай формы дзеяслова закончанага трывання ***прадоўжыць*** з дапамогай суфікса -***ан***- утвараецца поўны дзеепрыметнік залежнага стану прошлага часу ***прадоўжаны***; форма назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду – ***прадоўжаны***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 8, 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 40

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td>В6. У адным са сказаў 5–9 тэксту знайдзіце слова, якое мае значэнне ‘стаць нерухомым’. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў адным са сказаў 5–9.

Адказ: застыла</td><td>1) лексічнае значэнне ‘стаць нерухомым’ мае слова застыць;
2) ужытае ў 6-м сказе тэксту слова застыць мае граматычную форму застыла</td><td>Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Слова, яго лексічнае значэнне</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 13.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 20</td></tr>
<tr><td>В7. Знайдзіце ў прапанаваным сказе слова, пры ўжыванні якога парушана марфалагічная норма. Запішыце гэта слова ў патрэбнай граматычнай форме:

Асенняе поле жыло ўжо іншым настроем: напоўнена было яно боллю і сумам шчымлівым па жыце каласістым, якое сцяною стаяла калісьці.

Адказ: болем</td><td>1) у сказе парушана марфалагічная норма пры ўжыванні назоўніка боль у форме творнага склону адзіночнага ліку: правільная граматычная форма назоўніка боль, які ў беларускай мове адносіцца да мужчынскага роду, – болем</td><td>Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 14.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 1.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 28; практ. 248</td></tr>
<tr><td colspan="4">В8. Устанавіце сэнсавую адпаведнасць паміж падкрэсленымі фразеалагізмамі ў левым і правым слупках. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

<table>
<tr><td>А. Я колькі было сілы крыкнуў, але ў адказ пачуў ціхае рэха.
Б. Даўно і ўсёй душой люблю цябе, Нарач.
В. Дранікаў на талерцы было еш не хачу.
Г. Ад усяго сэрца віншавалі настаўнікі сваіх выпускнікоў.</td><td>1. За вясельным сталом страў розных колькі душа пажадае.
2. Усім сэрцам прыкіпеў я да школы, дзе працую ўжо трыццаць гадоў.
3. Словы ў адрас юбіляра гучалі ад чыстага сэрца.
4. Бацькі мае жывуць усё жыццё душа ў душу.
5. «Унучак, выглянi ў акенца!» – гукнуў на ўсю моц дзядуля.</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Адказ: А5Б2В1Г3</td><td>1) фразеалагізм колькі было сілы адпавядае па сэнсе фразеалагізму на ўсю моц;</td><td>Лексіка. Фразеалогія.</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа</td></tr>
</table>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	фразеалагізмы маюць значэнне ‘*вельмі гучна, голасна, моцна*’; 2) фразеалагізм ***усёй душой*** адпавядае па сэнсе фразеалагізму ***ўсім сэрцам***; фразеалагізмы маюць значэнне ‘*шчыра, сардэчна* (*любіць, кахаць, верыць*)’; 3) фразеалагізм ***еш не хачу*** адпавядае па сэнсе фразеалагізму ***колькі душа пажадае***; фразеалагізмы маюць значэнне ‘*ўволю, удосталь, без усякага абмежавання*’; 4) фразеалагізм ***ад усяго сэрца*** адпавядае па сэнсе фразеалагізму ***ад чыстага сэрца***; фразеалагізмы маюць значэнне ‘*з усёй шчырасцю, адкрытасцю*’	Культура маўлення. Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні	ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 22. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 22

В9. Вызначце, якімі часцінамі мовы з’яўляюцца падкрэсленыя ў сказах словы, і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. ***<u>Уздоўж</u>*** сцішанай рэчкі месячык выткаў срэбныя сцежкі. **Б.** На галінцы, ***<u>што</u>*** навісла над ракой, я ўбачыў зімародка. **В.** У чэрвені было дажджліва і холадна, ***<u>затое</u>*** ліпень парадаваў сонейкам і цяплом. **Г.** Хутка ранак, а мне ўсё не спіцца, ля акна, зачараваны, стаю: прыляцеў салавей ***<u>і</u>*** ў сталіцу, ён душу распагодзіў маю.	**1.** Прыназоўнік. **2.** Злучнік. **3.** Займеннік. **4.** Прыслоўе. **5.** Часціца.

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
Адказ: А1Б3В2Г5	1) *уздоўж* → ***вытворны прыназоўнік***, які паходзіць ад прыслоўя ***ўздоўж*** і выражае прасторавыя адносіны; 2) *што* → ***адносны займеннік***, які з’яўляецца злучальным словам (звязвае галоўную і даданую часткі складаназалежнага сказа); у сказе выконвае сінтаксічную ролю дзейніка; 3) *затое* → ***злучальны злучнік***, які звязвае дзве часткі складаназлучанага сказа; 4) *і* → ***узмацняльная часціца***, якая ўжываецца для ўзмацнення сэнсу слова (*у*) ***сталіцу***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Самастойныя і службовыя часціны мовы	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 20, 21, 35, 41, 43, 44. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Мінск: НІА, 2015; § 4.
Н.М. Гардзей і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 7, 9, 14, 15.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 35, 41, 44, 45</td></tr>
<tr><td colspan="4">В10. Вызначце спосаб утварэння прыведзеных слоў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

<table><tr><td>А. Загад.
Б. Абнавіць.
В. Зацікаўленасць.
Г. Спецкар.</td><td>1. Прыставачны.
2. Суфіксальны.
3. Абрэвіяцыя.
4. Бяссуфіксны.
5. Прыставачна-суфіксальны.</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Адказ: А4Б5В2Г3</td><td>1) загад → слова ўтворана бяссуфіксным спосабам: загад/а/-(ць) + Ø (нулявы суфікс);
2) абнавіць → слова ўтворана прыставачна-суфіксальным спосабам: нов-(ы) + прыстаўка аб- і суфікс -і-;
3) зацікаўленасць → слова ўтворана суфіксальным спосабам: зацікаўлен-(ы) + суфікс -асць-;
4) спецкар → спосаб утварэння – абрэвіяцыя: складанаскарочанае слова (абрэвіятура), утворанае шляхам спалучэння частак слоў <u>спец</u>ыяльны і <u>кар</u>эспандэнт</td><td>Марфемная будова слова.
Словаўтварэнне і арфаграфія.
Культура маўлення.
Асноўныя спосабы ўтварэння слоў</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 31, 32, 34.
В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 24, 70.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25</td></tr>
</table>